

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Årgang 71 . Nr. 5

Maj
1986

Frederik II, Danmarks og Norges konge 1559-86,
skænkede sit og kronens kloster i Sorø til en
»besynderlig og bedre skole den 31. maj 1586.

VELUX ovenlysvinduer

Skolen bliver 400 år

elever! Herom vidner ikke mindst Soransk Samfunds medlemmer. Som landets største skolesamfund er vi et praktisk vidnesbyrd om, at vi er mange, der har været glade for skolegangen på Sorø Akademi.

Vi fejrer den 31. maj

Naturligvis vil Soransk Samfund markere 400 års dagen. Lørdag den 31. maj samles vi kl. 10,00 i Fratergården for at afsløre et mindesmærke for Fr. d. II. Mindesmærket er samfundets gave til skolen. En 3m høj granitstøbe bærer Fr. d. II's monogram F.S., og indskriften fortæller, at skolen blev grundlagt i 1586.

En komite bestående af den tidligere formand Aage Kann Rasmussen, tidligere rektor Arne Østergaard og arkitekt Dan Fink har stået for udarbejdelsen af monumentet og indsamlingen til det.

Det er vores håb, at mange tidligere elever vil møde frem som en hilsen til deres gamle skole. Chorus Soranus vil synge, og undervisningsminister Bertel Haarder vil på statens vegne modtage gaven. Sorø Akademi har jo nu igen fået en særstilling blandt landets gymnasier: Den er den eneste statsskole i kongeriget.

Efter afsløringen er der en sammenkomst på skolen. Der er frokost på Hotel Postgården med et aktuelt foredrag af universitetslektor Kai Hørby (S 54): Fr. d. II set i lyset af 1986.

På gensyn lørdag den 31. maj i Sorø.

Ib Juul

Den 31. maj i år kan skolen fejre et enestående jubilæum. Det er præcis 400 år siden Fr. d. II stifter den kongelige skole i Sorø. 30 børn af adelen og 30 ikke adelige skal underholdes og optugtes i Sorø for »udi Guds ord og den christelige religion så vel som udi politiske bestillinger at bruge kunne være tjenlige«.

En stribe af datidens mest fremragende lærere blev knyttet til skolen. Man kan håbe, at eleverne, hvorom vi ikke ved så meget, levede op til deres lærere.

Skolen – vores skole – eksisterer i 1986 i bedste velgående. Vi er mange, der kan skrive under på, at den stadig er en god skole. Først og fremmest fordi traditionen med gode lærere har holdt gennem årene, men også fordi det, der nok var begrundelsen for at lægge Fr. d. II's skole i Sorø – naturen i og omkring Sorø – stadig øver sin påvirkning.

Ikke bare gode lærere, men også gode

Skolens 400-års jubilæumsdag den 31. maj 1986

Stelen afsløres kl. 10,00.

Soraner-frokosten på Hotel Postgården, Sorø, kl. 12,30, består af:
tag-selv-bord incl. 1 øl, 1 snaps og kaffe til en pris af 175,00 kr.,
alt inclusive. – Der er plads til 175 personer.

Tilmelding og forudbetaling – også for eventuel ledsager,
inden den 15. maj 1986 til Soransk Samfunds kasserer, dir. Finn Harlang,
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K., postgiro 4 00 17 10.

Adgangskort tilsendes i uge 21 – 19.-25. maj.

I dagens anledning

Hvor længe der har været skole i Sorø Kloster, ved vi desværre ikke noget om. Cisterciensermunkene var overvejende praktisk indstillede, og munkenes arbejde med jordbruget har uden tvivl ikke blot haft betydning for klostret, men også smittet af på naboerne.

Der må dog have været nogen undervisning for dem, der skulle være munke og ofte som drenge blev overladt til klostrene af deres forældre, og når det jævnligt indskærpes af generalkapitlet i Citeaux, at drenge ikke må antages i klostrene til oplæring, tyder det på, at det er noget, der jævnlig er sket!

Efter reformationen i 1536, da Sorø Kloster fik lov at bestå, dog med protestantisk gudstjeneste, har der ialtfald været en præsteskole i klostret, og vi hører om læsemestre.

I det ældste bevarede klosterregnskab fra 1562 ses det, at 28 elever og Anders skolemester får julegave. Drengene fik kun 50 øre hver, men det beviser, at der har været en skole i Sorø, 3 år før Herlufsholm kostskole blev stiftet.

I 1584-85 var der en lille fyrsteskole i Sorø, hvor prins Christian (senere den

Fjerde), hertug Ulrik og nogle adelige børn blev undervist, men den blev flyttet p.g.a. en dysenteriepidemi.

Fundatsen 1585

Blot nogle få dage efter udstedte Frederik II en fundats for Sorø Klosters Skole den 17. april 1585. Det gælder en skole med 28 elever, en skolemester og en hører, og fundatsen skal gælde til evig tid. Det blev imidlertid kun ét år. Dokumentet er ganske kortfattet og gælder åbenbart en veletableret skole. Pudsigt nok finder man i denne fundats en regel, som har haft gyldighed helt til vore dage:

Det første år i skolen er et prøveår, og klares det ikke tilfredsstillende, skal eleven bortvises og en bedre egnet antages i stedet.

Drengene fik en pot øl til hvert måltid og 4 retter mad to gang om dagen. De to lærere skulle desuden have en ret af lensmandens gryde, og de kunne få mere øl end eleverne, men »dog kun til nødtørft«, hvilket nok har været svært at tolke til alles tilfredshed!

Fundatsen af 31. maj 1586

for den »besynderlige og bedre skole«

Sorø (Akademis) Skoles grundlæggelse fandt sted ved fundats af 31. maj 1586,

Måske en ide til 400 års jubilæet?

Sorøer-slips i mørkeblåt, gråt og sort
med skolemærket – kr. 75,00.

Blazer-mærke med guldtrækkeri
og alt det dyre – kr. 90,00.

Sorøer-mærket til joggingtøj,
skjorter m.m. – kr. 5,00.

Alt inclusive porto.

Send check til: *Adjunkt Jon Villadsen,*
Klosterporten, 4180 Sorø.

udstedt af kong *Frederik den Anden* og underskrevet af rigsråderne.

Kongen siger selv i fundatsen, at årsagen til skolens oprettelse i Sorø er, at skolelevernes samkvem med gemene (= underordnede) hofstjenere, når der jævnligt holdes hof på *Frederiksborg*, fordærver dem, og derfor har han besluttet at flytte Frederiksborgskolen til Sorø og gøre denne ny skole til, hvad vi ville kalde *en selvvejende institution* ved at skænke den »vort og *Kronens kloster i Sorø*«, som grundlag for dens virksomhed.

Dengang var der ikke noget, der hed at komme på finansloven. Den eneste måde, Skolens fremtid kunne sikres på, var, at man overlod den tilstrækkeligt jordegods til, at dets fæsteafgifter kunne dække Skolens udgifter. Samtidig med denne storstillede gave forhøjede han elevtallet i Skolen fra 30 til 60, hvoraf 30 skulle være adelige og 30 borgerlige.

En anden grund til Skolens oprettelse i Sorø kan have været, at denne handling var en delvis opfyldelse af løftet i recessen om inddragelse af kirkegodset i 1536. Heri står, at kongen i samråd med rigens råd og lærde og fromme mænd ville gøre en skikkelse med klostrene med hensyn til deres anvendelse til gavn for adelen og til kulturelle formål, og det må jo en skole for bl.a. adelige drenge jo siges at være.

Man kunne måske fristes til at understrege Frederik den Andens demokratiske syn, når det siges i fundatsen, at der skal være lige mange adelige og borgerlige elever, men mon ikke formuleringen skyldes, at der umiddelbart efter siges: »Hvilke med den almægtigste Guds hjælp udi fremtiden, udi Guds ord og den kristelige religion, såvel som udi politiske bestillinger at bruge kunne være tjenlige«, hvilket må fortolkes således, at de borgerlige elever skulle uddannes til at være præster, mens de adelige skulle uddannes til at gå i statstjenesten.

Herlufsholm

Herlufsholm blev af Herluf Trolle og Birgitte Gøye gjort til en adelig kostskole i 1565, og det har sikkert også medvirket til

at give Frederik den Anden ideen til at gøre noget lignende.

Stiftelsen af *Kommunitetet* til legat for studerende i 1569 var opfyldelse af en del af løftet fra 1536. Det omfattede 153 bøndergårde og 92 kongetiender og skulle yde fri kost til 100 studenter ved universitetet. Sorø Klostergoods omfattede langt mere, selvom det efter reformationen var kraftigt reduceret, nemlig *377 bøndergårde og 7 møller*, d.v.s. næsten hele Alsted herred og en del strøgods i Holbæk Amt.

Skolegang og ophold var gratis, og de ubemidlede borgerlige elever fik også fri beklædning.

Der skulle ansættes en forstander: »En god, beskeden, forstandig og lærd mand, som tilforn i husholdning (= administration af jordegods) har været brugt«. Han har sandelig haft rigeligt om ørene: Tilsyn med lærerne, styrelsen af jordegodset med myndighed til at antage og afskedige stedets folk, undtagen skolemesteren. Hvis der var noget galt med ham, skulle der sendes indberetning til kansleren og det medlem af rigsrådet, der var statholder i København. Disse udgjorde *den overordnede tilsynsmyndighed*, som også sammen med universitetets rektor og Sjællands biskop skulle modtage forstanderens regnskab og revidere det.

Lønningerne er dels penge og dels materialer til beklædning. Af regnskaberne fremgår imidlertid, at de sidstnævnte omregnes i penge og udbetales. Forstanderen fik årligt 200 rigsdaler + 18 rigsdaler i stedet for stof, men så havde han også fri station for sin kone, sine tjenestefolk og sig selv. Skolemesteren fik 100 rigsdaler og fri station. De to lærere (hørere) fik kun 20 rigsdaler hver og fri station.

Det var forbudt at slå eleverne i hovedet, og ligeså var anvendelsen af *ferlen* (en rund træplade med indsatte metalkugler på et kort skaft, den anvendtes til at slå i hænderne med) forbudt. Hvis nogen elev forså sig, skulle han *straffes* skarpeligen med ris, som det sig bør.

Der må have været tre to-årige klasser, og der holdtes eksamen i august hvert år

med en professor fra København, og Roskilde-bispen som censorer. De tog sig også af tilsynet med selve skolen.

Desuden var der ansat en *præst*, en *badskær* (barber), en *klokker*, og en *organist*. Den sidstnævnte findes ikke omtalt i fundatsen, men der udbetales løn til ham!

Desuden var der et stort personale. Administrationen varetoges af en *skriver*, der førte regnskabet, og han havde en *underskriver* til hjælp. En *foged* førte tilsyn med ladegården, og en *redesvend* tog sig af Skolens proviantlager. En *hummelmand* (senere en gartner) passede haven, og en *skovrider* førte tilsyn med vildtet. Han havde yderligere opsyn med Antvorskovs skove og fik derfor sin løn af kongen, men han fik havre til sin hest af Skolen. Og så var der *køkkenpersonalet*: Fadebursdejer, mælkedejser, kokke og bagere og en *dugsvend*, som skulle modtage ske og kniv af eleverne, når de kom til skolen, og være ansvarlig for disse spiseredskaber. Når gaflen ikke nævnes her, skyldes det, at den endnu ikke var i almindelig brug, idet man spiste kød og brød med fingrene, efter at man havde skåret det i passende stykker på en brikke af træ.

Traditionens magt

Dette krav om at møde med en ske har holdt sig ned gennem tiden til 1955 trods forskellige Akademier, idet enhver alumne indtil da havde at møde med en *sølvske med indgraveret forbogstav og fulde efternavn*, og hvis denne ske blev borte, erstatte Skolen den, og tjenerne måtte sortere alle skeerne to gange om dagen og lægge dem på de pågældende elevers plads. Den daværende rektor *Sigurd Højby* fandt, at det var noget pjat, og fik afskaffet denne tradition ved at få anskaffet 150 stålskeer; men det var egentlig synd!

Forstanderens kone var også med i arbejdet, idet hun havde det sædvanlige husmoderlige opsyn med det kvindelige personale.

Der skal være en *borgestue* med en kakkelovn, og den lå omtrent, hvor den nuværende spisesal befinder sig, så her opretholdes også en tradition.

Alle skal spise i borgestuen, men ved forskellige borde. Der er tre klasseværelser med borde og bænke og en »*læsestol*« i hver klasse til læreren.

Hver klasse havde kun ét håndklæde, der blev brugt af alle klassens elever en hel uge igennem, men til gengæld fik de rene lagener én gang om ugen. Det tyder på at de ikke vaskede sig for ofte! De fik ren dug på bordene to gange om ugen.

»Guds ævindelige hævn og vrede«

To gange trues der i fundatsen med Guds evindelige hævn og vrede, hvis nogen handler mod dens ordlyd, disse ord er også en gammel tradition, der går tilbage til stiftelsesbrevet for Skjalm Hvides sønners benediktinerkloster i 1145. Respekten for denne trussel med Guds vrede, har sat sine spor i de forskellige fundatser til og med Frederik V's fundats af 1747. I det 19. århundrede og en del af det 20. århundrede tog man det derimod ikke så højtideligt, idet man raskvæk disponerede over Sorø Klosters gods-overskud, når Skolen havde fået sit, til helt uvedkommende formål, men det er heldigvis sluttet forlængst!

Red

BREVKASSEN

Soraner-bladets redaktion

Igennem mange år har vi vænnet os til – og accepterer – at indsendte bidrag til Soraner-bladet om tiden i Sorø ofte er yderst nostalgiske og »farvedek«.

Vi sætter imidlertid grænsen der, hvor gamle soranere udtaler sig om andre byer/egne i rent racistiske former, og vi har ikke til hensigt at komme i en situation, hvor vi skammer os over at få Soraner-bladet i brevkassen. Befri os derfor umiddelbart for yderligere indlæg af samme art som i nr. 3, fra en forhåbentlig selvudnævnt »London-korrespondent«.

Man spørger sig uægteligt, hvad det er, som giver en ukristelig dansker troen på, at han har mere ret til London end en engelsk statsborger fra de tidligere kolonier.

Med venlig hilsen

Helle (S 55) og Torben (S 50) Rosendal

1536-1986 – Ved et 450-års jubilæum

Skildret af Dan Fink

Den 31. oktober 1917 fejredes i Tyskland 400-året for Reformationen, således også i min fødeby Åbenrå.

Den lille by med 8000 indbyggere var m.h.t. muligheder for kulturelle arrangementer endnu mindre ved, at dens borgere var delt i to lejre – en dansk og en tysk. De var næsten lige store, dog taltes overvejende dansk, d.v.s. sønderjysk dialekt.

I kirkelig henseende dominerede den tyske sognemenighed over den lille danske frimenighed. – Begge fejrede reformationen, dog yderst spartansk, eftersom Verdenskrigen allerede havde været i tre år. – Hverdagen var præget af afsavn, og i vinteren 1917-18 var der nød i Tyskland.

Dengang var jeg elev i Den Kongelige Preussiske Realskole i Åbenrå. Også skolen højtideligholdt Reformationen. Af dens indhold opfattede vi skoledrenge intet, omend vi kunne Luthers Lille Katekismus med alle forklaringer udenad. Dog forstod vi den forretning, som afladshandleren Texel skrev: »So bald das Geld im Kasten klinget, die Seele in den Himmel springt«.

17 år efter reformations-jubilæet opholdt jeg mig i Italien og konstaterede, at afladshandel fremdeles florerede. Og i Laterankirken hørte jeg en prædiken, hvis indhold var en fordømmelse af protestanter som Djævelens yngel. – Luthers refor-

mation var jo blot blevet gennemført i Europas nordvestlige hjørne.

Men også i lutherske kirker har man kunnet fordømme. – I min Sorøtid læste jeg en samling prædikener, holdt i august/september 1914 af evangeliske præster i Hamborg/Altona, hvis indhold var en fordømmelse af englænderne, som trods det germanske slægtskab nu ved krigsudbruddet faldt tyskerne i ryggen. Mellem folk på gaden hørtes hyppigt vendingen: »Gott strafe England«! For Vorherre var tysk, og i soldaternes bæltespænde stod præget med store bogstaver: »Gott mit uns«.

Luthers reformation trængte efter 1517 efterhånden frem, og i Danmark slog den igennem i 1536.

Vi Soranere har al god grund til at mindes 450-året.

Med reformationen fik »sønderjyden« Frederik II rådighed over kirkers og klostres gods og dermed også over Sorø Kloster.

Det gjorde han til den skole, som efter mange omskiftelser også blev vores, og som efter fundatsen af 31. maj 1586 økonomisk skulle kunne hvile i sig selv i al fremtid.

Reformationens indførelse i Danmark var i sig selv en broget historie, men den blev optakten til vort folks udvikling.

Apropos aprils forsidebillede

Det var interessant på forsiden af bladets april-nummer at se en gengivelse af Caspar Borchs amatørfotoграфи fra jubilæumsdagen den 27. maj 1936.

De fleste på billedet lader sig ikke identificere, men der er noget ganske specielt ved det billede, for det er taget i det lille øjeblik, hvor marskallen til højre mangler, for dér var der naturligvis også en, nemlig min udmærkede klassekammerat i

mellemskolen Vilh. Varming (senere civilingeniør). Han ramtes imidlertid af et ildebefindende i den tætpakkede og varme festsal, hvor han jo stod længst væk fra vinduessiden.

Det var kronprinsessen, senere dronning Ingrid, der opdagede, at Varming ikke havde det godt, og han blev så taget ud og straks efter remplaceret af Aage Sund (nu fhv. borgmester i Køge). Så var

balancen genoprettet, for der skal da nok være nogle, der har undret sig over, at der efter billedet kun var én marskal. Kronprinsessen havde iøvrigt vor ganske særlige bevågenhed den dag, for hun var ret ny i det danske kongehus.

I sin fortræffelige festtale kom professor Vilh. Andersen bl.a. ind på Frederik den Sjettes deltagelse i indvielsen af akademiet i maj 1827. Man havde dengang blandt eleverne udvalgt to pager (marskaller) til kongens personlige opvartning. Man havde valket imellem, om man skulle tage de to »fornemste« eller de to dygtigste. Det blev det sidste, nemlig Edouard Buntzen (død 1885 som etatsråd og højesteretsadvokat) og H. A. Malling (død 1893 som justitsråd og fhv. amtsforvalter).

Familietraditionen vil vide, at Buntzen, der ikke var rutineret som opvarter, var så uheldig at spille asparges ned ad kongen, men det kan ikke have været særlig slemt, for de blev begge tilsagt til audiens, hvor kongen gav udtryk for sin tilfredshed med deres optræden, hvorefter de af hans egen hånd modtog »et skjønt Guld-Repeteeruhr med kjæde«. Kæden opbevares i Buntzens familie, men uret skal være solgt, fordi dets værk var mindre godt, end dets oprindelse lod formode!

Vilh. Andersens omtale omfattede kun dette, at Frederik den Sjette havde betænkt sine pager med hver et ur, og det må kong Christian X have skrevet sig bag øret, for da rektor Raaschou-Nielsen var i audiens for at takke for kongefamiliens nærværelse ved jubilæumsfesten, fik han to sølvvigaretuier med kongeligt monogram med tilbage til de to marskaller Bruun de Neergaard og Varming.

Dette er, hvad Caspars amatør fotografi kaldte frem i min erindring fra de store festdage i maj 1936. Jeg mindes ikke, om K. K. Steincke var med, men det er tænkeligt, så meget mere som hans yngste søn Helge (fremragende fodboldspiller og nu højt estimeret medarbejder ved Berlingske Tidende) gik i realklassen på det tidspunkt.

Otto Vilh. Sommer (S 37)

Ang. »Livet i London før og nu« af Henry Krog-Meyer i Soraner-Bladet

Efter at have læst »London-korrespondenten«, Henry Krog-Meyers indlæg må jeg med stor undren konstatere, at Soraner-bladet medvirker til at udsprede propaganda, der nærmer sig det racistiske. H.K.-M's beske kommentarer om »de farvede« hører efter min mening mere hjemme i B.T.'s læserbrevkasse end i vort nostalgiske Soranerblad.

Jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger til H.K.-M.'s glorificering af Englands imperialisme, da den forekommer mig noget malplaceret.

Jeg vil begynde med at påpege, at England uden sin skammelige udbytning af kolonierne aldrig havde kunnet opnå en status som moderne velfærdsstat og verdensmagt. H.K.-M. skriver selv, at »Generationer af disse pionerer havde sejlet store værdier hjem til moderlandet«. Er det så ikke kun rimeligt, at »de farvede« kommer til England for at få del i velfærden, når denne velfærd trods alt er blevet til på deres bekostning – med deres blod, sved og tårer?

Der er en del paradokser i H.K.-M.'s indlæg, jeg skal kun gøre opmærksom på det mest groteske – Han skriver: »Kolonisatorerne skabte ro, orden og retfærdighed og var derfor afholdte«. Senere står dog: »I Indien levede de fattige i sult og nød –. Dette svarer ikke ligefrem til mine forestillinger om retfærdighed, men måske har H.K.M. en anden opfattelse af retfærdighed end jeg? De blodige optøjer i Indien inden selvstændigheden tyder heller ikke ligefrem på, at kolonisatorerne var afholdte!

Det er en skam, at et ellers godt og interessant billede af krigstidens London skal skæmmes af diskriminerende bemærkninger om andres hudfarve, afstamning og religion, og jeg har faktisk lidt svært ved at se, hvorfor Henry Krog-Meyer vælger at blande disse to vidt forskellige emner sammen –.

Zehra Özdemir (S 84)

Også et jubilæum

Den 14. oktober 1922 fejredes 100 års jubilæet for genoprettelsen af Skolen i 1822 i lokaler ude i byen, indtil den nye hovedbygning kunne tages i brug i 1827.

Kong Christian X og kronprins Frederik IX bærede festen med deres nærværelse, og på billedet ses kongestolen, der nu står i Grønne Sal, anvendt efter sin egentlige bestemmelse. Ellers er det kun baldamerne der synes, at det er spændende at prøve at sidde i den!

»En Skærsommernatsdrøm«

Som første begivenhed i jubilæumsåret opførte en del af skolens elever W. Shakespeares berømte stykke i sportshallen en hel uge igennem i april med fornemt udstyr, instrueret af Akademiets bibliotekar Arne Gjerum. Det har været et meget stort arbejde og krævende for deltagerne, der begyndte allerede i oktober 85 med læseprøver, og det blev succes.

Soranercricket

I weekenden *den 13.-14. september 1986* er der planer om en cricketdag i Sorø i anledning af, at soransk cricket har 120 års jubilæum.

Flere hold skal spille imod hinanden. Vi håber, at der kan bringes nærmere program i juni-nummeret af Soraner-bladet, der kommer den 15. juni.

Red

Ægte Fadøl er lidt mere...

ET STORT
TILLYKKE
FRA OS I
FAXE...

Leverandør til det danske folk

FAXE
ØBYGGERI

»Gammel-Soraner-Pokalen« i golf lørdag den 24. maj kl. 10,00

De sidste to år har golf-spillende gammel-soranere afviklet den årlige Gammel-Soraner-Pokal på Korsør Golf Klubs anlæg. Det er blevet en tradition, og der spilles også i år om pokalen.

Lørdag den 24. maj vil blive match-dagen. Initiativtagerne håber, at mange golf-spillende gammel-soranere vil benytte sig af tilbudet for at:

1. Få en god match,
2. få frisket gamle minder op,
3. få skabt ny kontakter med andre gammel-soranere,
4. få plejet gamle kontakter med gammel-soranere.

De to foregående år har der deltaget omkring 30 gammel-soranere. Hovedparten har været gengangere, og alle deltagerne har ytret sig i retning af, at endnu flere burde komme for at deltage.

For at beskrive om det skulle være noget for dig, skal du her få en kort beskrivelse af dagens mulige forløb:

Mellem kl. 9,30 og 10,00 mødes vi i Korsør Golf Klubs klubhus, hvor vores søde piger vil sørge for os. Der vil blive serveret et morgenbord med en bitter.

Kl. 11,00 vil matchen starte med sud-den-shot på alle huller. Pokalen, som vi spiller om, vindes af bedste 18 hullers slagspil netto-score. Skulle du have en af de dage, hvor bolden ikke vil som du, ja, så skal du ikke fortvivle, idet der også – samtidig – afvikles en 18 hullers stableford-match. Tillige vil der være præmie for bedste 18 hullers slagspil brutto-score. Alt i alt er det et flot gavebord, hvor mange af præmierne er skænket af sponsorer.

Efter matchen er der spisning og kaffe. Til spisningen vil det blive tilstræbt, at der er indbudt nogle æresgæster. Tidligere har rektor A. Østergaard, lektor Sv. Worm og lektor Sv. Ranvig været æresgæster – med stor succes. Skulle du have et godt forslag på æresgæster – så bring det videre.

Undervejs vil der være opsat øl-ankre, som der kan tages af. Under spisningen er der præmie-overrækkelse.

Der kan garanteres en god og udbytte-rig dag, så skynd dig at tilmelde dig til:

Lektor Elkana Grønne – Søgade 20,
4180 Sorø – Tlf. 03 63 03 20.

Med Gammel-soraner hilsen,

Jan Nielsen

Dahlerupsvej 5A. Øster Ulslev
Tlf. 03 86 54 78

Frokosten den 6. marts

Et kort Vorspiel, et glas øl til opsang, Skolen leve, kvadet udeladt, præsentation ej nødvendig. Snak om skærsildens pin-sler, i hvilken forbindelse visse snydere naturligt mindedes. Dan fortalte om Sønderjylland og genforeningen på tværs af sprog- og andre grænser. Skaren talte følgende: Laurids Schrøder, nestor, 25, Dan Fink 27, Arne Stauning 29, Carsten Jensen 30, G. Holm-Petersen 31, Jørgen Tholl 33, Paul Rantzau 37 og Niels M. Saxtorph 40. – Herligt Nachspiel.

Rantzau

Krønike-frokost den 3. april

Ranvig kom, fortalte og fyldte spisesalen til bristepunktet.

Første bind af »Sorøkrøniken« står for døren, og nu bød lejligheden sig til at høre krønikeskriveren selv fortælle »småting fra produktionen« af det store værk, som vi alle venter spændt på og imødeser med stor forventning; i midten af maj skulle bind I ligge på bordet. Ranvig beklagede, at »der er så mange ting, der ikke kommer med« i værket, der havde holdt ham beskæftiget morgen, middag og aften, ja, natten med i lange tider. »Jeg troede jeg skulle hå et fredeligt otium«, sukkede han, men det suk lød nu ikke særligt overbevisende! Ranvig pointerede at en vis balancegang havde været nødvendig: Værket skulle være letlæseligt, uden at det gik ud over stof-fylden, og der skulle være så

mange illustrationer, at koberen, der så bogen igennem og studerede billedteksterne, faktisk troede, at bogen var gennemlæst fra ende til anden! Stoffet i »Sorøkrøniken« spænder fra rensdyrjægerne i Bromme over Sorø Kloster og Frederik II's skole til vore dages soranerliv foregribende begivenheder, der først indtræffer, efter at værket er udkommet!

Vor kære formand *Ib Juul*, der havde været ude for samtlige tænkelige og utænkelige forhindringer på vej fra Sjælland til Amager, indledte sin afdeling af frokosten (kl. ca. 13,00) med at bemærke, at »det er festligt at komme for sent – når man konstaterer, at der er bænket så mange omkring dette bord ved en lejlighed så festlig som denne«, hvilket han såmænd havde ganske ret i! Juul meddelte at *Sorøansk Samfund den 31. maj opfordrer medlemmerne til at komme til Sorø*, hvor undervisningsminister *Bertel Haarder* på Statens og Sorø Akademis Skoles vegne modtager monument-gaven, der afsløres kl. 10,00. Formanden siger et par ord og Chorus Soranus dirigeret af Knud Vad vil medvirke under ceremonien. Monument-

komiteen – forhenværende rektor ved skolen Arne Østergaard, civilingeniør Aage Kann Rasmussen og arkitekt Dan Fink – inviterer herefter til et glas champagne på Hovedbygningen, hvorefter der holdes »Soraner-frokost« på Postgaarden kl. 12,30 (med plads til 150!); her vil dr. phil. Kai Hørby (S 54) holde et foredrag om »Frederik II set i lyset af 1986«.

Vi blev alt i alt 25: Børge Baggesen, nestor, 24, Laurids Schrøder 25, Dan Fink 27, J. Jørgensen 28, Arne Stauning 29, Carsten Jepsen 30, Jørgen Tholl 33, Svend Ranvig 35, Paul Rantzau 37, Niels M. Saxtorph og Frederik Palludan Windfeldt 40, Finn Harlang og Hans Mathiesen 45, Niels Estrup og Ib Juul 47, Louis Dalgaard 50, Jens Munk Olesen 56, Niels-Ulrik Kopp og Jens Sparrevohn 58, Niels Hvass 59, Mikal W. Bræstrup 63, Hans Kiesow 73, Frederik Rudolf Bentzen, Lars Dalgaard og Paul Henrik Jølver 78. – Selvfølgelig var Nachspølet herligt!

Rantzau

Soranerfrokost i maj

Ingen talere i maj måned.

Christian IV's akademi i Sorø

Tilfældigt er jeg faldet over en lille bog, som indeholder en smule stof om Christian IV's akademi i Sorø. Det er historikeren Chr. Bruuns bog: »Gunde Rosenkrantz« (Kbh. 1885), der beskriver en dansk adelsmands spændende skæbne fra fødsel til død 1605-75 og dermed et kapitel af Danmarks historie under Christian IV og især Frederik III. Forfatteren godtgør, at G. R.'s fald fra høje poster i riget til et trist endeligt som fattig flygtning i det afståede Skåne under den svenske konges beskyttelse først og fremmest skyldtes hans eget letsind i pengesager og den deraf følgende fallit og ikke var en følge af et stærkt tysk partis forfølgelse af en brav dansk adelsmand.

Bruun fremhæver, at der trods den stigende fortyskning også efter 1660 sad ind-

fødte danskere på hovedparten af de høje poster i det enevældige monarki bortset fra krigskollegiet (landmilitærets ledelse) og selve hoffet, hvor især dronningens hofstat var næsten rent tysk. Men i den forbindelse medtager han også Sorø Akademi, hvor hertug Frederik (III) var 1624-27 og med sin egen hofstat boede i en gård, som faderen Christian IV lod bygge til ham, ligesom også broderen hertug Ulrik studerede ved akademiet. Derefter står der s. 87-88 bl.a.:

»Som bekendt oprettede Christian den Fjerde akademiet i Sorø i året 1623, for at adelens sønner her kunne søge i det mindste noget af den uddannelse, de havde for skik at hente ved kostbare rejser i udlandet. Han opnåede ganske vist, at mange adelige studerede her, men udenlands-rej-

Vi siger tillykke med de nye lokaler til

MONS

alias

statsautoriseret revisor

Mogens Stiefler-Petersen (S 73)

Østergade 24A – 1100 København K. – Tlf. 01 11 95 40

(Revisionsfirmaet Olsen & Stiefler I/S)

Claus Kjærulff – Eilif Byrnak – Hans Kiesow
Johannes Kjærgaard – Jørgen Eliassen – Søren Boalth
Kim Bjørn Hansen – Margit Salling – Ulrik Wolff
Ole Eller Nystad – Per Salling – Thomas Olivarius
Gunner Thor Nielsen – Henrik Juul Hansen – Axel Moestny

serne blomstrede alligevel ligegodt – Dette Sorø akademi blev underligt nok næsten en tysk skole. I den tid akademiet bestod, var af 29 professorer de 16 fremmede, og af disse var 13 tyskere eller tysktalende, 2 var franskmænd, 1 var hollænder. Undervisningen lededes i fremmede sprog – latin, fransk og tysk, især det sidste, ja i §18 af fundatsen blev det udtrykkeligt forbudt professorerne i samtale med ungdommen at bruge det danske sprog«.

Såvidt Chr. Bruun. Det kan tilføjes, at dette vel er noget af baggrunden for, at et ret stort antal unge adelige ikke blot fra Slesvig, men også fra det rent tyske Holsten, i 1600-tallet kom på Sorø Akademi.

Frants Thygesen (S 1932)

I begyndelsen af 1830'erne

var der også soraner-kammeratskab

I Hovedstaden levede jeg i de behageligste Forhold. Da jeg havde mange Slægtninge, kunde jeg tilbringe mine Fritimer i Familiekredse og behøvede ikke at tage min Tilflugt til Studenterforeningen eller til Knejperne.

Med nogle af mine Kammerater, navnlig Edouard Buntzen (S 1826) og Carl Bagger (S 1826) fortsatte jeg dog min Omgang. Sidstnævnte, som allerede i Sorø havde vist sig noget excentrisk, begynde nu at føre et vildt og uordentligt Levnet. Det var Skade, thi Carl Bagger var unægtelig rigt begavet af Naturen og har skrevet meget smukke Digte. Endskjøndt han i pekuniær Henseende var stillet heldigt, kom han dog snart i den yderste Elendighed og omgikkes med alskens uheldige Subjekter. Soranerne besluttede derfor at opfordre ham til at opgive denne Omgang og at begynde et nyt Liv. Vilde han ikke gjøre det, saa maatte man opgive ham. Buntzen og jeg fik det lidet behagelige Hverv at overbringe ham dette Budskab. Da vi kom ind til Bagger, og havde meddelt ham det Fornødne, svarede han: »Jeg er netop i Færd med at skrive en Novelle, »Min Broders Levnet« og jeg omgaaes

hine Folk kun for at studere dem; jeg har Brug for saadanne Karakterer«.

Da jeg derpaa bemærkede: »Du studerer dem saalænge, til du bliver ligesom de ere«, blev han meget opbragt og viste os Døren. Jeg har senere hverken talt med ham, eller seet noget til ham. Den omtalte Novelle har gjort Opsigt, den indeholder Beskrivelsen af hans eget Levnet. Man har for nogle Aar siden udgivet Carl Baggers samlede Skrifter og i en Biographi meget udpyntet ham. Biographier – og Historien overhovedet – maa imidlertid stedse læses med Kritik.

Fra Heinrich Hallings (S 1826): »Efterladte Erindringer og Betragtninger, København 1894«.

Per Salling

Heraldisk udflugt til Sorø

Heraldisk Selskabs Afdeling for København og Omegn arrangerede lørdag den 5. april en udflugt til Sorø, der i dagens anledning præsenterede sig i blændende forårsol. Mellem de talrigt fremmødte heraldikere med ledsagere var selskabets formand, universitetslektor mag. art. Knud Prange og fra styrelsen iøvrigt arkivar ved Heraldisk Tidsskrift antikvar, cand. mag. Allan Tønnesen. Kontorfuldmægtig i Rigsarkivet Steen U. Zangenberg var også til stede ligesom heraldikerne redaktør Sven Tito Achen og amtsdirektør cand. jur. Ernst Verwohlt.

Kl. 14,00 ankom vor mand på stedet, lektor Svend Ranvig, der førte gæsterne ind i kirken gennem kirkegårdsdøren i nordre sideskib.

Straks ved orglets fod orienterede Ranvig om Sorø-kirkens særlige tilhørsforhold med rødder tilbage i klostertiden. Som en følge af et sagkyndigt publikums tilstedeværelse fik det annoncerede foredrag om skjoldefrisen ofte karakter af en overordentlig interessant meningsudveksling, og Ranvigs store lokal- og personalhistoriske viden – parret med hans aldrig svigtende humoristiske sans – gjorde besøget i kirken til langt mere end et fore-

drag om den berømte frise, hvis – heraldisk set – elendige tilstand blev skarpt be-lyst af Verwohlt, der berettede om, hvor-dan de kornerupske malersvende ved »restaureringen« rent mekanisk – ved hjælp af skabelon – havde produceret skjolde på samlebånd! – Havde vi dog bare haft frisen i den »abildgaardske« til-stand, så havde meget været vundet! – Ranvig førte selskabet rundt til alle også ikke-heraldiske seværdigheder og supple-rede historiske oplysninger med herlige personlige oplevelser under udgravnings-

arbejdet i kirken sammen med studie-kammeraten »Tage E.« (Christiansen), den desværre alt for tidligt bortgangne arkæolog, hvem Sorø kirke og kloster stod særligt nær. – Mange spurgte og fik inter-essante svar, f.eks. Achen: »Hvorfor ligger Otto Thott til Gavnø (1703-1785) i Sorø og ikke på Gavnø, hvor det dog ville have været ganske naturligt for ham at blive stedt til hvile, og hvor der var plads?« Svaret lød: »Det var »fint« at ligge i Sorø!«

Paul Rantzau

Runde fødselsdage i maj

3. Ingeniør Hans Andersen (f. 1936, S 54), Louis Hammerichs Vej 23, 4.th., 8200 Århus N.
4. Erik Clausen (f. 1901, '15), Sønder-parken 4, 2.tv., 4930 Maribo.
6. Konsul Erik Møller (f. 1911, S 30), Baldersbækvej 21, 6682 Hovborg.
8. Grosserer Herluf Lassen (f. 1916, R 33), Bjerrelide 5, 2920 Charlotten-lund.
8. Christian Wissing (f. 1936, R 53), 715 Bay Shore Drive, Fort.
8. Jørgen Landerdale, Fla., 33304, USA.
9. Eksp. sekretær, Fritz Perch-Nielsen (f. 1936, R 53), Lyngvej 24, 2800 Lyngby.
10. Dir. Pelle Trock-Jansen (f. 1926, '44), Schimmelmansvej 39, 2920 Charlottenlund.
11. Reklamekonsulent Torben Høst (f. 1936, R 53), Yrsavej 5, 2000 Frederiksberg.
11. Adm. dir. Leif Ramtung (f. 1936, '55), Nordbakken 12, 3400 Hillerød.
12. Underdirektør Hans Müller (f. 1911, S 29), s.k.a. Ane Kathrines Vej 32, 2000 København F.
13. Morten Nørgaard (f. 1936, S 54), Egholmvej 30, 2720 Vanløse.
15. Overlæge, dr. med. Arne Skouby (f. 1916, S 34), Gardes Allé 1, 4., 2900 Hellerup.
16. Pastor Fred Andersen (f. 1936, S 56), Bygaden 6, Vallensbæk pr. 2620 Albertslund.
16. Læge Einar Kaalund (f. 1906, S 24), Edisonsvej 9, 1856 København V.
19. Overlæge, dr. med. Torben Brask (f. 1936, S 56), Rikkeshave 1, 5250 Odense SV.
20. Jan Messerschmidt (f. 1936, R 53), Skovgårds Allé 185, 3500 Værløse.
20. Revisor Sidney Nørgaard (f. 1926, S 45), Skråningen 4, 2700 Brønshøj.
23. Advokat Poul Erik Birk Jakobsen (f. 1926, S 45), Egemosevej 3, Rågeleje pr. 3210 Vejby.
23. Eigil Rasmussen (f. 1911, S 30), s.k.a. 200 West Jackson Ave, Knoxville, Tennessee, USA.
24. Civil ingeniør Henrik Blemmer (f. 1926, S 45), Kronprinsensvej 24, 2000 Frederiksberg.
27. Kt. chef Erik Bjerner (f. 1916, S 35), Rosenvang 36, 2700 Brønshøj.
30. Arkitekt Søren Sass (f. 1926, S 45), Nivåvænge 181, 2990 Nivå.
31. Landinspektør Knud Nielsen (f. 1926, S 44), Markedsvej 44, 9700 Brønderslev.

S.k.a.: Sidste kendte adresse – oplysninger modtages med tak!

Jubilarlister med adresser bedes sendt til:
Per Salling, Solitudevej 4, 4., 2200 København N.

Runde fødselsdage i juni

2. Civ. ing. Magnus Hvalsøe Olsen (f. 1901, S 19), Ved Fortunen 1, 2800 Lyngby.
6. Statsaut. revisor Flemming Valeur-Nissen (f. 1916, S 34), Jægersborgvej 79, 2820 Gentofte.
7. Pastor Svend Th. Vestergaard (f. 1916, S 35), Skansebakken 4, 6400 Sønderborg.
9. Advokat Hjalmar Kjærgaard (f. 1936, S 55), Skrånten 18, 3460 Birkerød.
9. Hovedkasserer Einar Nielsen (f. 1901, R 17), Storgade 24, 4180 Sorø.
12. Bagermester Johs. Tobias Larsen (f. 1916, '32), 1529 Mission Drive, Solvang, Californien, USA.
13. Amtsfuldmægtig H. Valter Petersen (f. 1936, S 55), St. Clemensgade 5, 6760 Ribe.
13. Direktør Niels Erik Weis (f. 1916, S 34), 1721 Galatea Terrace, Cavana del Mar, Cal. 92625, USA.
14. El-installatør Bent Quirinus-Jensen (f. 1926, R 43), Nordmarksvej 3, 4180 Sorø.
14. Christen Nielsen (f. 1936, '53), Holebækvej 42, Mullerup pr. 8833 Ørum.
21. Læge Halvor Heuch (f. 1926, S 45), Skolegade 38, 9320 Hjøllerp.
24. Korr. Rita Højholdt Hansen (f. 1936, S 54), Højrup Overskovvej 77, 6560 Sommersted.
25. Dyrlæge Axel Knuhtsen (f. 1936, S 55), Fanefjordgade 53, 5792 Askeby.
25. Arkitekt Jørgen Raaschou-Nielsen (f. 1936, S 55, Parkvej 10, 2960 Rungsted Kyst.
26. Trafikkontrollør Jørgen Zacho (f. 1936, R 53), Jens Andersens Vænge 15, 2630 Tåstrup.
27. Lisbeth Pedersen (f. 1906, S 25), Søndergade 25, 1. tv., 4180 Sorø.
28. Frugt- og Vinavler Aton Andersen (f. 1916, R 33), Chateau Lilleknold, Vejlevej 16, 7130 Juelsminde.

S.k.a.: Sidste kendte adresse - oplysninger modtages med tak!

Soranerbiografier 1584-1960

4 bind indbundet 600,00 kr.

Send check til kassereren, portofrit.
1584-1737 ..... 175,00 kr.
1747-1800 ..... 75,00 kr.
1822-1900 ..... 200,00 kr.
1901-1960 ..... 150,00 kr.
1901-1960 fås også i tiårs-hefter
å 25,00 kr.

MEDLEMSKONTINGENTET

er af generalforsamlingen fastsat til kr. 90,- i 1986. For medlemmer fra og med årgang 1979 samt for medlemmer, der er fyldt 67 år, dog kun kr. 55,-.

Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfrie et år, når meddelelse herom gives til:

Soransk Samfunds kasserer:

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30
1302 København K.
Telefon (01) 13 86 66
Postgiro 4 00 17 10
Kontingent giro 3 27 13 07

OBS - Årgang 85 er kontingentfrie.

Postændring - Kontingent m.v.

SOR-data	SOR-data
Postbox 1078	Dr. Tværgade 30
København K.	1302 København K.
(udgår)	

Adresseændringer for Skandinavien

meddeles til det lokale postkontor, der lader besked gå videre til kassereren.

Henvendelse vedrørende SORANSK SAMFUND

Formanden, borgmester Ib Juul
Herlev Rådhus, Bygaden 90
2730 Herlev
Telefon (02) 94 06 33

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 Kbh. K.
(01) 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri APS
Alleen 9, 4180 Sorø
(03) 63 05 75

Prologus

til en Holberg komedie

En sirlig, liden Herre,
skranten af helbred, spinkel af statur,
mager af marcher på Europas veje,
men panden stærk og hjernen en atlet
mægtig at tumle folianters stabel!
og tanken som en sleben klinges odd.

Philosophi, de gamle gråskæg,
de sorte kapper med de store briller
ryster i harm den støvede paryk:
Tvi denne metaphysicæ foragter,
comediantisk mellem lærde mænd!

Da sendte han fra satyrbuen
en hvæstet pil, og der blev tyst en stund,
mens han, begravet mellem pergamenter,
søgte hos gamle vismænd og de ny
mod livets love –
søgte i svundne slægters levnedsløb
mod livets love –.

Så slængte han sin gåsefjer og gik
i fruer-assemblé og svaled hjernen,
en agtsom lytter, værnet bag sit vid,
der følte borgerskabet tæt på pulsen:
Fru Magdelone, Hr. Jeronimus.

Eller en dag ad Sjællands landeveje
han når til »Bjerget«. Hvor et støvleskilt
dingler i vinden, høres sang og skrål.
»God morgen, godtfolk! Ey, I synger artigt,
den vise gad jeg høre nok en gang«.
Og Jeppe sang, og Holberg spøjte.
Og Jeppe brysted sig som »vittig« mand.

Så ses han hist ved kirkelågen.
Og Maren råber til sin nabo Nille:
»Se der Per Degn med en fornemme mand!
Nu går hun rigtig an med hans latin.
Jow, dow! Vi har mænd også folk på bjerget!«

Men kom han hjem og fik sit vokslys tændt
og stængt sit kammers dør – en ensom mand
i nattens stilhed – og fik pennen fat,
da funkled det i sindet, som når lyset
dybt nede tænder glimtet i en brønd.
Og som en lue brat fortærer strå,
beåndelsen med flammepust bortvejred
møje og mismod, feber, fjenders nid.
Og han, som rastløs søgte livets love,
syntes en stund han følte livet selv
i herlig latter over verdens dårskab.
Da steg de frem fra dybet af hans sind
de stolte værker, som skal aldrig dø,
lig solbelyste fjeld af åndens sø.

Hubert Rosen 1934

Jubilæumsgave til Samfundets medlemmer

Sorø Akademi – Bygningernes historie

I sommerferien 1985 holdt undervisningsminister Bertel Haarder et sommermøde på Akademiet med ca. 100 deltagere, der drøftede de humanistiske fags fremtid i gymnasiet. Ved den lejlighed fik deltagerne et hefte på 40 sider, indeholdende artikler om alle bygningerne på akademigrunden med billeder, ledsaget af et kort over disses indbyrdes beliggenhed.

Disse artikler har været i kontaktbladet Phønix i de hidtil udkomne numre og suppleret med en artikel om forholdet mellem Stiftelsen Sorø Akademi og Skolen giver heftet en oversigt, som er god at have ved hånden, når man færdes på de velkendte steder.

Dette hefte udsender Sorøansk Samfund som en 400 års jubilæumsgave til alle sine medlemmer midt i maj måned 1986.

Yderligere eksemplarer kan købes i Svegård's boghandel, i Kirken, i turistkuben eller ved at sende en frankeret svarkuvert i Af-format (3,80 kr.) + en check på 20,00 kr. til Sorø Akademis Skole, 4180 Sorø.

Overskud ved salget går til Sorø Akademis Kulturfond.

Friskere end Friskbaegt

Mette *Munk*™

Mette Munk A/S · Göteborgsgade 5, P.O. Box 9 DK 5100 Odense C. Danmark · Telephone 09 13 44 13

Mine lærere på Sorø

af K. K. Steincke (S 1899)

Skipperens opførsel svarede iøvrigt til hans ydre; når han således trådte ind i klassen, altid otte minutter forsinket, en tort for rektor, men uafvendelig, besvarede han vor høflige morgenhilsen med et »kæft, drenge«, afførte sig alt det blå, bankede snadden ud og begav sig et vist sted hen, efter da først at have afleveret et par lussinger til den, der i øjeblikket forekom ham mest utiltalende. Motiveringingen – efter vor krænkede protest – var den iøvrigt uimodsigelig rigtige, at havde vi ikke just fortjent »øretæven« netop i det givne øjeblik, turde han med »matematisk sikkerhed« bande på, at vi talrige gange burde havde haft den, hvor han beklageligvis ikke havde været til stede.

Efter endt stolegang – undertiden tydende på en meget træg fordøjelse – var det halve af timen gået, men til gengæld tog han så også fat, synlig lettet og med voldsom energi, der holdt sig langt ind i det følgende frikvarter, en tort for rektor, men uafvendelig. Undervisningen foregik iøvrigt under en sådan kraftudfoldelse i retning af besynderlig karaktergivning, et sådant fyrværkeri af eder, forbandelser, forhånelser og injurier, en sådan svælgen i raffinerede straffe, eksekverede i det mest strålende humør, at jeg meget må beklage, at ikke en eneste af disse eruptioner har kunnet optages på stålband til opmuntning for de kedsommelige nutidspædagoger.

Blandt hans besynderlige karakterer skal kun nævnes »rotundum« med kryds eller minus, et vidnesbyrd der lå meget langt nede i skalaen; men hans karakterer rørte mig iøvrigt ikke stort, da jeg ikke interesserede mig det mindste for matematik, hvorfor jeg også altid skrev de skriftlige opgaver af efter duksen, medens jeg var en kapacitet i praktisk regning. Blandt hans mest anvendte injurier var »Kraftpadde« »Idiot« og »evig omvandrende fordøjelsesmaskine og gødningsfabrik« og blandt de særlige straffe, der gjorde hans

opmærksomhed ære, må foruden »Knald-Bom-Bom« (kindhest) fremhæves den sorte og den hvide snaps. Den sorte snaps bestod i, at han dyppede en pen og smurte den af på ens tunge, men den hvide snaps var den værste: Delinkventen måtte række tungen ud, hvorefter han med sin lommekniv skrabede en held del kridt af, som han derefter gned ind i tungen, der blev helt klistret til, en meget ubehagelig proces, som dog morede ham selv ustyrlig.

I tre år kæmpede jeg som en løve for at få denne urkraft noget mere kultiveret, men forgæves! Dels havde han langtfra den fornødne respekt for undertegnede, som han endog konstant tillod sig at benævne »Kalle Kresjan« og sagde »du« til mange år efter, at denne tiltaleform efter skolens vedtægter, som heller ikke iøvrigt interesserede ham, var forbudt, dels holdt jeg ærlig talt så meget af ham, at jeg helt glemte mine strenge etiske principper og forkælede ham i stedet.

En helt anden type var sanglæreren og organisten *Jähnigen*, med hvem mit samarbejde dog ikke forløb uden betydelige gnidninger. Denne kæmpe, hvis vægt formentlig lå omkring 150 kg, hvorfor han for ikke at gå på næsen måtte give kroppen et ekstra ryk bagover, var nok en stor dyrker af musikken, men ingenlunde en foragter af bordets glæder, hvad hans maves omfang også tydede på. Til belysning heraf tjener, at han havde lettere ved at spise en gås end ved at tage strømper på.

Mit samarbejde med ham lå imidlertid ikke på disse områder, men på de rent åndelige, specielt sang og musik. Det begyndte nu ikke så godt, idet han huggede mig i at stikke af fra en af de første timer i »sammensang«, det var noget, vi skiftedes til, ligesom det var en yndet sport at stikke af på vejen fra akademiet til kirken om søndagen. Vi blev nemlig tvangsudskrevet til gudstjeneste, en tvivlsom form for vækkelse af ens religiøse interesser; vi hævnedes os i hvert fald ved til gengæld af forsøge at stikke af, eller hvis dette ikke lykkedes, at læse »Børnene i Nyskoven« eller en anden roman i salmebogsformat. Enkelte

spillede også kort under gudstjenesten i ly af de høje kirkestole, der ikke tillod den ledsagende »snyder« at se den enkelte elev; men så ugudelig har jeg selvfølgelig aldrig været. Trods min forvorpethed magede Jähnigen det alligevel så, da han ad en eller anden vej fik af vide, at min far var meget musikalsk, at jeg blev udtaget mellem de tolv, der fik gratis undervisning i klaver af ham selv. Heldigvis foregik timerne i så nær forbindelse med et af hans nylig overståede hovedmåltider, at han ret hurtigt faldt i søvn. Vi hvilede os begge to, indtil jeg ved at slå et par kraftige akkorder an vækkede ham, der let fortumlet sagde: »Udmærket! Rigtig flinkt! Vi holder så op for i dag«.

Dette nære og hjertelige samarbejde førte endvidere til, at han begyndte at interessere sig for min stemme, som han virkelig fik mere ud af end af klaverterperiet. Uden at jeg selv kan forstå, hvorledes det gik til, blev jeg endda solosanger ved konfirmationskantaten i Sorøs skønne og minderige kirke samt forsanger ved morgenandagten. I sidstnævnte egenskab blev der dog lagt mere vægt på intonationens kraft og præcision end på stemmens klangfarve og skønhed. Søvnig var jeg imidlertid i høj grad om morgenen, specielt i 4. klasse, hvor jeg befandt mig, da

æren som forsanger tidedes mig, og det kneb derfor undertiden med at »falde« ind straks. Således gik det en dag lidt trent med at komme igang med at »lov-synge herren den evige konge med ære«. Heldigvis var Jähnigen, impulsiv og ivrig som han var, dog på sin post, og råbte højt og tydeligt: »Knald i for Satan!« – En unægtelig noget ejendommelig optakt til lovprisning netop af Vorherre. Jeg kunne også tydelig se på rektor, at han ikke billigede den. Iøvrigt var Jähnigen en fuldent tekniker med hensyn til at bande, hvad man ikke kunne sige om alle mine kammerater. En af dem, »et gudsord fra landet«, som dog nødig ville stå tilbage for os andre, sagde f.eks.: »Går du s'gu med ud«, og det kan man absolut ikke sige.

Men nu tør jeg ikke mere, selv om der var andre fire originaler, der fortjente et lignende eftermæle. Nu vil måske enkelte af mine eventuelle læsere bebrejde mig, at jeg gennem foranstående har krænket det gamle latinske: »De mortuis nihil nisi bene«, men mit kendskab til historien og medmenneskene har belært mig om, at denne leveregel kun gælder, hvis vedkommende er død for nylig, hvilket jo ikke gælder de omhandlende fire originaler. ■

Juni-nummeret

Juni-nummeret af Soraner-bladet kommer først *den 15. juni*, for at vi kan få overdragelsen af mindesmærket for Frederik II den 31. maj og generalforsamlingsreferatet med.

Gammelsoranerdagen

Gammelsoranerdagen den 7. september kommer der nærmere om i juni-nummeret. Sidste år fik den et godt forløb, og mange kom, både aktive og passive. Det bliver nok endnu bedre i år!

Sorøkrøniken

1. bind udkommer op til jubilæet. Udgivelsesdatoen er fastsat til den 30. maj, og en halv snes dage før håber man at kunne sende de bestilte eksemplarer til medlemmerne.

Der er en chance for de medlemmer, der ønsker at få bogen, men endnu ikke har sendt deres bestilling til forlaget, for at bestille den, *men det skal ske inden udgivelsesdatoen*, for at få rabatten på 20%.

Sendes til: Finn Jacobsens forlag, Gotthersgade 56, 1123 København K.

Red

**Til lykke
Fugl Føniks fra
Pegasus**

Om Holbergs adelige våben

af lektor Ludvig Mohr, Sorø

Inspireret af en udstilling i Lovsangssalen af bl.a. J. Fosies udkast til Holbergs våbenskjold (originalen) i anledning af Holbergs 300-års fødselsdag fandt det mig ind, at den ofte diskuterede tolkning af hjerteskjoldet måske ikke var så vanskelig, hvilket jeg gjorde 2 eller 3 af mine jævnaldrende kolleger opmærksom på. Imidlertid blev jeg forleden ringet op af lektor Ranvig, som omtalte indholdet af et referat på bagsiden af Berlingske Tidende (den 25. marts 1986), hvor der i et foredrag i Heraldisk Selskab blev henvist til en teori vedrørende hjerteskjoldet. Denne benævnes som »Sorø Akademi-pektoren Mohrs teori, der henter stoffet fra den græske mytologi«. På lektor Ranvigs opfordring skal jeg så kortfattet som muligt, gøre nærmere rede for min teori.

Grundlaget for denne er to afbildninger af Holbergs våbenskjold, nemlig Fosies udkast til det og det officielle i Frederik V's friherrelensbog, begge gengivet i farver i Sorøer-bladet henholdsvis nr. 10, 1984 og nr. 6, 1981 og gentaget her.

Fosies udkast viser i hjerteskjoldet to nøgne, blå bjergtinder adskilt ved en dyb kløft, hvis skygge bl.a. markeres med sort foroven til venstre og forneden til højre. Mellem tinderne ses en hvid streg med to udvidelser til højre, også i hvidt. Desuden er der andre hvide pletter. Disse og det sorte viser, at lyset kommer fra venstre, Delphisisiden. Sprogligt betyder et af Apollons gamle tilnavne, Phoibos, den strålende, lyse eller rene (Liddel and Scott, Greek-English Lexicon, New Edition II, side

Det officielle våbenskjold

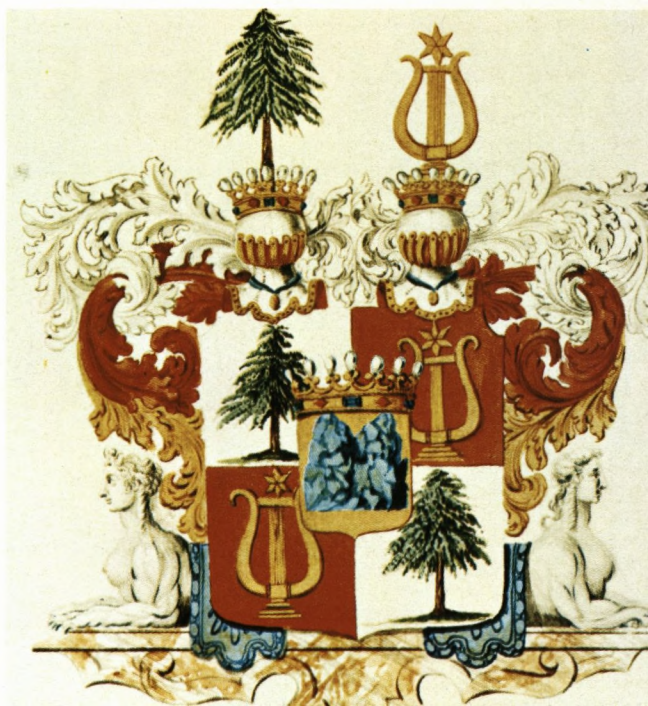

Fosies udkast til våbenskjold

1947). Det er sandsynligt, at den hvide, lodrette streg skyldes slid fra en fold, men det gælder ikke de to hvide pletter til højre, som nok skal markere belysningen af højre klippe.

Ser man på det officielle våbenskjold, findes også her to nøgne, blå bjergtinder med en kløft imellem med sorte skygger, der viser, at lyset kommer fra venstre.

Sammenligner man disse to farvelagte gengivelser med fotografiet fra Delphi af

Faidriaderne, som ligger på sydsiden af Parnassos-massivet, viser dette tydeligt en dyb skygge i kløften, idet billedet er taget fra venstre, og ligheden er i det hele taget ret påfaldende. Kastalia-kilden, et af musernes tilholdssteder jfr. mytologien, udmunder ved Foden af tinderne og kan selvfølgelig ikke ses p.g.a. skyggen. Kilden er først synlig – i hvert fald om sommeren – når man befinder sig lige ved den. Skal man fotografere den, er det umuligt at få de to bjergtinder med på billedet, og uden disse kan den ikke identificeres. Til venstre på fotografiet ses Apollons helligsted i Delphi.

At Ludvig Holberg har ønsket, at hjerteskjoldet skulle vise Faidriaderne, forekommer ganske naturligt, idet Apollons lyre, der symboliserer Guden som Musagetes, musernes fører, diagonalt er anbragt bag hjerteskjoldet ligesom den anden diagonal, de to grantræer, der symboliserer Norge. Vi ser nemlig i Holbergs epistler, der blev udgivet i perioden 1748, 1750 og 1754 (posthumt) hans store interesse for græsk kultur. Her skal kun antydes, hvilke emner denne har omfattet: Fi-

losofi, historie, digtning og musik. Om det græske sprog skriver han i epistel 447 »Jeg anvender en Time om Dagen på at læse Græske Autores in Originali og haver jeg nu endeligen bragt det saavidt, at jeg fast med samme Facilitet kand læse en Græsk Historie som en Latinsk«. Iøvrigt henvises til professor Billeskov Jansens meget udførlige register, bd. VIII, omtalt i slutningen af artiklen.

Jacob Fosies udkast til Holbergs våbenskjold er officielt godkendt i 1747, altså kort tid før udgivelsen af epistlerne.

Vedrørende diskussionene og de forskellige teorier om tolkningen af hjerteskjoldet skal jeg henvise til overbibliotekar Torben Glahns interessante artikel i Soraner-bladet nr. 10, 1984, hvor der findes et udførligt kildemateriale. Af litterære kilder har jeg imidlertid benyttet professor F. J. Billeskov Jansens fortrinlige videnskabelige udgave af Ludvig Holbergs epistler med kommentar, indledning og register, I-VIII, 1944-1954.

Læseren bedes erindre, at forfatteren til denne artikel ikke er heraldiker.

Ludvig E. A. N. Mohr

Fotografi fra Delphi

Adresseændringer og re-
klamationer rettes i Skan-
dinavien til det lokale
postkontor.

H H BACHE

ØRDRUP JAGTVEJ 42 C
2920 CHARLOTTENLUND

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

– *Stedet vi mødes*

HOTEL POSTGÅRDEN

Leslie Christensen

Telf. (03) 63 22 22

Sorø Akademi
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug ^{A/s}

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB
DACIA

Salg - Service

Aut. -forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE

Tlf. (02) 17 00 72